

číslo 4 / prosinec 2015

zoo

report

magazín pro přátele Zoo Brno

BRNO

odborná příloha
ZOOREPORT PROFI

Ani zoo by neměla kázat vodu a pít víno
RNDr. Mojmír Vlašín

STRANA 3

Biodiverzita – to jsme my
Mgr. Jana Galová

STRANA 4

Druhá pestrost Podblanicka láká vědce i výletníky
Prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

STRANA 5

Největší akvárium Tropickeho království
prošlo omlazovací kúrou
(red)

STRANA 6, 7

Na tisíc dýní vydlabali návštěvníci zoo na halloweenské oslavě
(red)

STRANA 8

Horké novinky
(red)

STRANA 9

Zoo Brno chová čtyři druhy drápkatých opic
(red)

STRANA 10

Lvičci zlatohlaví přežívají ve zbytcích původního pralesa
(red)

STRANA 11

Zooreport

magazín pro přátele Zoo Brno
prosinec 2015
číslo 4/15, ročník XVII

Vydavatel:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 311
fax: +420 546 210 000
e-mail: zoo@zoobrna.cz

Nakladatel:

Peleos, spol. s r.o.
e-mail: info.brno@peleos.cz

Adresa redakce:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
redakce Zooreportu
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 370
fax: +420 546 210 000
e-mail: stuchlik@zoobrna.cz

Vedoucí redaktor:

Bc. Eduard Stuchlík

Odborní lektori:

RNDr. Bohumil Král, CSc.
Mgr. Lubomír Selinger

Náklad:

1 500 ks v české verzi
500 ks v anglické verzi

Fotografie (pokud není uvedeno jinak):

Bc. Eduard Stuchlík

První strana:

Lviček zlatohlavý

NEPRODEJNÉ

Ani zoo by neměla kázat vodu a pít víno

Zoologické zahrady jsou staré jako lidská kultura. Jejich počátky můžeme tušit již v dobách, kdy člověk začal chovat zvířata pro maso a srst či jako pracovní sílu. Vládcí starověkých říší (například mayské, římské či čínské) od nepaměti chovali různá zvířata nejen pro užitek, ale i pro potěšení, ze zvědavosti či z prestižních důvodů. Jejich zvěřince byly určeny jen pro vyvolené a teprve mnohem později se začaly otvírat veřejnosti, která se pak mohla seznámit s exotickou přírodou, o jejíž existenci často neměla ani tušení.

Velmi pomalu se zvěřince a menažerie vzdávaly tradičního „očumování zvířat za mřížemi“ a měřily k současnému pojetí zoo jakožto zařízení, kde si podávají ruce ochrana přírody s ekologickou výchovou a environmentální osvětou. Ochráně přírody přikládáme stále větší význam a chápeme ji jako specifickou lidskou činnost, kterou podporuje aplikovaná vědní disciplína, biologie ochrany přírody (conservation biology). Její základ tvoří ekologie a další biologická odvětví. Úsilí o zachování přírodní rozmanitosti ve všech jejích podobách už dávno není jen záležitostí vědců a spolků, je důležitou politickou agendou v Evropské unii, prosazují ji nejen světové státníci, ale třeba i papež nebo dalajláma.

Proměnu zvěřinců v novodobé zoo dosud provázejí protichůdné tlaky. Na jedné straně stojí lidé fundamentálně orientovaní proti jakémukoliv držení divokých zvířat v zajetí, na straně druhé vidíme laickou veřejnost, která většinou zoo miluje, ale často v ní chce dělat to, co je zakázané (například klepat na sklo akvária, krmit žirafu či šimrat medvěda za ušima). Do společenského postavení zoo se také stále více promítá veřejná kontrola.

RNDr. Mojmir Vlašín si prohlíží nedávno zřízený mokřad v údolí potoka Rakovce v Brně-Ořešíně

Zoologickým zahradám se obvykle neodpouští to, co dnes klidně prochází běžnému chovateli například lam či pštrosů. Mnohá hospodářská zvířata, jejichž chovy zůstávají skryty před zraky veřejnosti, totiž dosud žijí a umírají v tristních podmínkách.

Dnešní zoologická zahrada (včetně té brněnské) nemůže ani v oblasti ekologické osvěty takřka jít kázat vodu a pít víno. Nemůže vybízet návštěvníky k separaci a recyklaci odpadů a sama produkovat metrky zbytečného plastového nádobí na jedno použití. Nemůže poukazovat na nedostatek vody a sama tolerovat protékající splachovadla. Nemůže alarmovat veřejnost k ochraně orangutanů a v restauracích nabízet návštěvníkům jídla s palmovým olejem, jehož masová produkce je jednou z hlavních příčin mizení tropických pralesů v oblastech posled-

ního výskytu ohrožených primátů. Nemůže vybízet lidi k empatickému vztahu ke zvířatům a odmítat ty, kteří přinesou třeba zraněnou sýkorku.

V mládí jsem se s přírodou a její ochranou začal seznamovat nejen ve skautu, ale i v Zoo Brno – v kroužku mladých biologů, který vedl profesor Bruno Valoušek, průkopník ochrany přírody, ekologického vzdělávání a osvěty. A tedy i z toho důvodu přejí brněnské zoologické zahradě, aby se zmíněným oborům i nadále intenzivně věnovala a zůstávala důležitou chovatelskou, vědeckou, vzdělávací a ochrannou institucí, hodnou významu našeho krásného města.

RNDr. Mojmir Vlašín,
ekolog, člen Zastupitelstva města Brna
a předseda dozorčí rady Zoo Brno

Mojmir Vlašín (*1954)

vystudoval Přírodovědeckou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, obor biologie. Věnuje se ochraně přírody jak teoreticky, tak prakticky: vyučuje environmentalistiku na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, zastává funkci předsedy Komise životního prostředí Rady města Brna, působí jako soudní znalec v oboru zoologie (při posuzování vlivů na životní prostředí), zaměstnán je v Ekologickém institutu Veronica a jako ekolog je aktivní i v dalších nevládních organizacích. Vědecky se zaměřuje především na netopýry, obojživelníky a plazy. Mnoho odborných textů a publikací buď sám napsal, nebo se podílel na jejich tvorbě či editaci.

Do komunální politiky poprvé vstoupil v roce 1990, když byl zvolen do Zastupitelstva města Brna. V roce 2002 byl opět zvolen do Zastupitelstva města Brna a opakovaně pak v roce 2006, 2010 a 2014. V roce 2004 byl zvolen do Zastupitelstva Jihomoravského kraje, kde působil ve Výboru pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost a v Komisi životního prostředí. Není členem žádné politické strany, jako bezpartijní se zapisuje do volební listiny Strany zelených.

Jedna z výtvarných prací zaslaných do soutěže Biodiverzita – to jsme my. Autorkou kresby nazvané Není kočka jako kočka je sedmiletá Markéta Bryšová, navštěvující Základní uměleckou školu Pavla Křížkovského v Brně-Komíně

Biodiverzita – to jsme my

Krátký šot natočený v naší zoo se probojoval mezi deset nejlepších příspěvků o propagaci kampaně Biodiverzita – to jsme my. Oznámeno to bylo na výroční konferenci Světové asociace zoo a akvárií (WAZA), konané ve dnech 11. až 15. října 2015 v Al Aine ve Spojených arabských emirátech.

WAZA vyhlásila tuto kampaň v roce 2014 jako součást Dekády biodiverzity OSN 2011–2020. Posléze vyzvala členské zahrady, aby zpracovaly audiovizuální záznam o tom, jak jejich pracovníci šíří informace o významu zachování biologické rozmanitosti a jak nabádají k třeba i drobným změnám v chování lidí, které mohou zánik druhů zmírnit či zastavit. Z úspěšného šotu vysvitá, že pracovníci Zoo Brno dokázali do dění kolem kampaně vtáhnout i nadšence z jiných subjektů – především studenty některých brněnských univerzit. Odborníky z WAZA také tento aspekt zaujal.

Jednou z prvních příležitostí, jak se do kampaně zapojit, byl v naší zoo Den Země, který jsme oslavili 25. dubna 2015. Studenti Provozně ekonomické fakulty Mendelovy univerzity připravili a v různých částech zahrady instalovali šest hravých i vzdělávacích stanovišť pro malé návštěvníky. U stanoviště Správný tříditel bylo zapotřebí dobře roztrdit

opady, u stanoviště Záchrana pštrosího vejce se děti započily při absolvování překážkové dráhy. Stanoviště Klokaní kapsa ověřilo zručnost při hodů míčem na cíl, při Cestě pouští bylo zapotřebí opakovaně proběhnout překážkovou dráhu a drobnými nádobkami naplnit vodu větší sklenici. Manuální zručnost děti předváděly u stanovišť Výroba odznáčků a Kreativní koutek. Pro malé „kešery“ či „kačery“ vysokoškolaři připravili dětskou verzi oblíbené hry geocaching – děti dostaly za úkol hledat i bez „džipísky“ skryš s kvizem, jenž se týkal biodiverzity. Po zaškrtnutí vybrané odpovědi děti kvizy odevzdaly v jedné z chýší Africké vesnice pracovníci zoo, který autorům správných odpovědí předal dárek. Na Den Země prošlo uvedenými stanovišti 3 500 návštěvníků.

Pro žáky brněnských základních škol studenti Mendelovy univerzity také zorganizovali výtvarnou a literární soutěž, jejímž tématem byla biodiverzita. Studentská porota vybírala ze 43 zaslaných obrázků a 45 pohádek či povídek. Vítězové soutěže byli vyhlášeni a odměněni v zoo na Den Země. K odměně patřilo i to, že děti pod dozorem chovatelů nakrmily šimpanze, surikaty, medvědy kamčatské a lachtany medvědí.

Ještě před oslavou Dne Země, 23. dubna, vzdělávací pracovníci Zoo Brno poprvé vytyčili naučnou

stezku vedoucí zahradou a vázanou k tématu biodiverzity a její ochrany. Stezka má sedm stanovišť určených žákům 1. stupně základních škol a jedenáct stanovišť pro žáky 2. stupně. Školáci, kteří se svými pedagogy přicházejí absolvovat stezku, si v pokladně zoo vyzvednou formuláře (tzv. pracovní listy) obsahující otázky a zadání z jednotlivých stanovišť a mapu zoo, na níž jsou zastavení vyznačena. Čeká je pestrá paleta úkolů, které musejí vyřešit a výsledky zaznamenat do pracovních listů. Například z odlišků stop tří druhů savců se snaží poznat, který patří paovci hřivnaté. Jiný úkol je donutit použít vlastní smysly. Tři sáčky obsahují sušené léčivky, čímž musejí určit, v kterém je máta peprná. Do krabice s kruhovým otvorem vsunou ruku a hmatem odhadují, co je uvnitř (většinou to bývá paroh jelena evropského). Nelze na tomto místě shrnout všechna zadání, udržující děti ve stálém střehu a zaujetí. Nedá se též opomenout závěrečné krátké pojednání o významu zachování biodiverzity, ve formuláři opět provázené znalostním testem. Vyplněné pracovní listy děti před odchodem ze zoo odevzdají svým pedagogům. Výsledky a poznatky získané na stezce společně zhodnotí ještě v zoo, případně až následující den ve škole.

Stezka, kterou do konce října prošlo 1 635 dětí, bude sloužit především školám v Brně a okolí do závěru Dekády biodiverzity OSN v roce 2020.

Mgr. Jana Galová,
vedoucí útvaru vzdělávacích programů

Foto: Martina Dvořáková

Při plnění jednoho z úkolů soutěžní stezky se děti snaží hmatem poznat, co se nachází uvnitř krabice

Druhová pestrost Podblanicka láká vědce i výletníky

Chráněná krajinná oblast (CHKO) Blaník se nachází na okrese Benešov, jižně od Vlašimi. Její výměra činí 40 km², je to nejmenší CHKO v naší republice. Důvodem jejího vyhlášení bylo zachování harmonické, biologicky vyvážené středočeské krajiny s dominantou bájně hory Blaník. V podblanické krajině nacházíme specifickou venkovskou sídelní strukturu včetně zbytků lidových staveb a množství sakrálních objektů. Osou území je údolí řeky Blanice, z něhož se zdvihá řada vrcholů a hřbetů. Třetinu plochy oblasti zabírají lesy, zbytek tvoří zemědělsky obhospodařovaná půda, louky, mokřady a rybníky. Na chráněném území výzkumníci zatím našli přes dva tisíce druhů bezobratlých a 260 druhů obratlovců.

Z vodních mlžů lze zmínit například vzácnou hrachovku obrácenou (*Pisidium supinum*), v řece Blanici byla nalezena největší známá populace České republiky. Vyskytuje se tu i chráněný rak říční (*Astacus fluviatilis*). Cenné je společenstvo vážek tekoucích vod, tvořené mj. klínatou obecnou (*Gomphus vulgatissimus*), vidlitou (*Onychogomphus forcipatus*) i rohatou (*Ophiogomphus cecilia*). U některých stojatých vod se objevuje celoevropsky chráněná vážka jasnoskrvná (*Leucorrhinia pectoralis*). K vzácným druhům brouků patří například silně ohrožený lesák rumělkový (*Cucujus cinnaberinus*), nápadný plochým tělem, které mu umožňuje prolézat úzké štěrbinu pod kůrou některých druhů listnáčů. Z četného blanokřídleho hmyzu zmíníme drvodělku potulnou (*Xylocopa valga*), nápadně velkou černě zbarvenou včelu s křídly modře a fialově lesklými.

Pestrobarevný ledňáček říční patří k našim ptačím klenotům

Malý Býkovický rybník u Louňovic pod Blaníkem vykazuje velkou diverzitu živočišných druhů vázaných na vodu

Mezi 23 rybími druhy evidovanými v řece Blanici je například chráněná vranka obecná (*Cottus gobio*). U zdejších stojatých vod se vyskytuje 11 druhů obojživelníků, mimo jiné i skokan ostronosý (*Rana arvalis*), známý modrým zbarvením v době rozmnožování, a blatnice skvrnitá (*Pelobates fuscus*), jejíž pulci dosahují délky někdy až kolem 20 cm. V oblasti žije sedm druhů plazů včetně jediného jedovatého hada České republiky, zmije obecné (*Vipera berus*). Ptačí fauna zahrnuje 183 zjištěných druhů, z nichž 111 zde hnízdí. Ze silně ohrožených jsou to například drozd cvrčala (*Turdus iliacus*), dudek chocholatý (*Upupa epops*), holub doupuňák (*Columba oenas*), chřástal kropenatý (*Porzana porzana*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), lejskek malý (*Ficedula parva*), moták

K druhově pestré fauně CHKO Blaník náleží i silně ohrožená mihule potoční, obývající čisté tekoucí vody. Tohoto obratlovce řadíme do starobylé skupiny mihulovců, která je vývojově starší než ryby (za něž bývají mihule chybně považovány)

lužní (*Circus pygargus*) či sýc rousný (*Aegolius funereus*). V CHKO Blaník bylo dosud potvrzeno 42 druhů savců, z chráněných druhů se pravidelně objevuje například netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), netopýr velký (*Myotis myotis*) či vydra říční (*Lutra lutra*). Zatím posledním potvrzeným druhem savce naší CHKO je los evropský (*Alces alces*). V srpnu 2015 byl kolem půlnoci na silnici v obce Ostrov pozorován migrující statný samec s mohutným paroží.

Podblanicko, ležící nedaleko hlavního města, může sloužit jako přitažlivý cíl školních exkurzí, ale je i chráněným územím, které vyhledávají zoologové různých specializací k průzkumům nezřídka přinášejícím nové pozoruhodné poznatky.

Prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.,
vedoucí Správy CHKO Blaník

Kajmánci nejmenší aktivují v noci, přes den většinou odpočívají na souši. Strnule přitom hledí před sebe a dlouhé minuty se ani nepohnou – někteří návštěvníci zoo si myslí, že krokodýli jsou z plastu nebo vycpaní...

Největší akvaterárium Tropického království prošlo omlazovací kúrou

Největší akvaterárium pavilonu Tropické království, představující tropickou řeku, je v provozu od roku 1998 a letos absolvovalo významnou rekonstrukci. Nejdůležitější bylo zdokonalení úpravy vody zabudováním nových částí filtračního systému, který nyní vodu čistí mechanicky i chemicky a dokáže ji i sterilizovat. Přitažlivosti nově vybaveného chovatelského zařízení prospěla výměna skel a modelace dna imitujícího přírodní povrch, jakož i to, že prostor nad vodní hladinou zahradníci dotvořili větvemi, k nimž připevnili epifytické bromélie. Vysokou vzdušnou vlhkost, svědčící broméliím, udržuje nejen odpar z vodní hladiny, ale i rozprašovače a mlžiče. Do akvaterária se vrátili tři kajmánci trpasličí, kteří je obývali i před rekonstrukcí. Nově přichází je skupina pěti piraní rostlinožravých, dovezených ze Zoo Olomouc. Návštěvníci mohou též v nádrži obdivovat tři vodní želvy karetky novoguinejské.

Kajmánek trpasličí (*Palaosuchus palpebratus*), jeden z nejmenších zástupců čeledi krokodýlovití (*Crocodylidae*), dorůstá do délky kolem 1,7 m, většinou však bývá menší. Žije na březích potoků a jezer v povodí Amazonky a Orinoka. Živí se drobnými savci, ptáky, rybami, obojživelníky a bezobratlými. Kajmánci nejsou

tak ohrožení jako jejich někteří větší příbuzní. Lidé je neloví, protože jsou malí, ani jejich kůže není vhodná k dalšímu zpracování. Stav v přírodě se odhadují na více než 100 000 kusů a dosud jedinou existující hrozbou pro tento druh je odchyt pro zájmové chovy.

Piraña rostlinožravá (*Colossoma macropomum*) tvarem těla připomíná pověstnou dravou piraňu obecnou (*Pygocentrus nattereri*), je však větší a je také méně barevná – ploutve má černé, jinak u ní převládají různé odstíny šedi. Piraña

rostlinožravá je největší tetrovitá ryba (čeleď Characidae), dorůstá do délky kolem 1 m, vážit může až 40 kg. Jejím původním areálem výskytu je povodí Orinoka a Amazonky. Žije v korytech větších toků, případně v brakické vodě jejich ústí. Rozmnožuje se v mělké vodě periodicky zaplavaných pralesů, kde je dostatek potravy a menší nebezpečí predace. Je býložravá, ale přijímá i hmyz, zooplankton a malé ryby, hlavně se však živí plody a semeny suchozemských rostlin, napadanými na

Piraně rostlinožravé maso nežerou, chrup však mají silně vyvinutý, aby mohly rozkousávat i větší semena rostlin

hladinu, a vodními rostlinami. Větší semena rozkouše silnými čelistmi se zuby podobnými lidským stoličkám. Menší semena spolykaná s plody jsou většinou nestavitelná a piraně rostlinožravé je na různých místech vylučují. Pomáhají tak při šíření rostlinných druhů v pralese.

Lidé často piraně rostlinožravé loví nebo je chovají v rybích farmách, a to na mnoha místech v Jižní i Střední Americe, ale také v USA či v jihovýchodní Asii. Chutné maso se na trhu objevuje ve velkých kusech s kostmi, nebo porcované a mražené. V brazilském národním hospodářství hraje chov těchto ryb důležitou roli. Pirana rostlinožravá je komerčně využitelná i jako sportovní ryba, a to jak na tocích v místech původního výskytu, tak v umělých nádržích jinde ve světě. Pro zájmové chovy nabízejí obchodníci se zvířaty mláďata těchto piraní. Na mnoha místech v USA i jinde ve světě už byly pozorovány volně žijící populace piraní rostlinožravých, založené z jedinců, kteří buď unikli z faremních chovů, nebo je do řeky vypustil nezodpovědný akvarista, když odrůstajícím rybičkám začalo být v malé nádrži těsno.

Karetky novoguinejské (*Carettochelys insculpta*) naše zoo původně chovala na Stálé akvarijní výstavě, po jejím zrušení v roce 2011 se tyto sladkovodní želvy přestěhovaly do zázemí zahrady na Mniší hoře a nyní konečně dostaly možnost představit se veřejnosti.

Karetka novoguinejská má, podobně jako želva kožnatky z čeledi *Trionychidae*, neobvyklý tvar

Karetky novoguinejské připlouvají až ke stěně akvaterária, návštěvníkem se nenechají vyrušit

V nedávno rekonstruovaném největším akvateráriu pavilonu Tropicke království naše zoo chová kajmánky nejmenší, piraně rostlinožravé a karetky novoguinejské

nosu, připomínající prasečí rypáček (odtud anglický název pig-nosed turtle). Je jediným představitelem čeledi karetkovitých (*Carettochelydidae*). Hřbetní krunýř má plochý, svrchu potažený měkkou kůží, dlouhý až 70 cm. Vážit může i něco přes 20 kg. Na končetinách má dva volné drápy a mezi prsty plovací blány. Žije na jižním pobřeží ostrova Nová Guinea (v jeho indonéské části i v části patřící státu Papua-Nová Guinea) a místy v severní Austrálii. Vyskytuje se v pralesních řekách a v jejich ústích do moře. Po celý život se zdržuje ve vodě, jen v době rozmnožování samice vylézají na břeh a v měkké

půdě vyhrabávají dolík, do kterého kladou vejce. V periodicky vysychajících menších tocích zůstávají karetky až do příchodu dešťů zahrabané v bahně.

Karetka novoguinejská je všežravá, loví hlavně měkkýše a korýše, ale také okusuje vodní rostliny a požívá rozmanité plody. Dnes již je místy téměř vyhubená, protože ji domorodci pronásledují pro maso. Přestože je v Indonésii chráněná, vývoz mláďat z indonéské části Nové Guineje do zájmových chovů kvete ve velkém. Indonéská ochranná společnost BKSDA vrací zabavené pašované želvy do volné přírody v místech patřících k areálu původního výskytu, například do národního parku Lorentz. V Papui-Nové Guineji lidé karetky stále loví a v Austrálii je ohrožuje plánovaný zábor půdy pro zemědělskou výrobu i degradace kladišť ničených kopyty stád zdivočelých domácích buvolů.

Plující karetky, mávajíc veslovitými končetinami, připomínají – podobně jako mořské želvy – letícího ptáka a efektně oživují vodní prostředí v našem akvateráriu, kde se také prohání hejno velkých piraní. Nad hladinou naopak vládne klid: kajmánky, kteří loví většinou v noci, přes den často odpočívají na souši a dlouhé minuty se ani nepohnou. Jen občas otevřou oči a strnule hledí do dálky. Všechny tři druhy se v expozici dobře snášejí a k žádným konfliktům mezi nimi nedochází.

(red)

Dlabání asi tisícovky dýní probíhalo v okolí stánku Na Otočce

Na tisíc dýní vydlabali návštěvníci zoo na halloweenské oslavě

Halloween, nebo také Svátek dýní, naše zoo letos uspořádala 31. října. Zahrada, otevřená do 20 hod., se stala tak trochu strašidelná, i když dobrá nálada panovala po celý den.

Ještě před setměním rozdali pracovníci zoo na tisíc vyzrálých žlutých plodů tykve obecné. V prostoru kolem stánku s občerstvením při dolní otočce zoolážku rodinné týmy od 16 hod. s velkým zápalem a zaujetím vydlabávaly svoje dýně, vkládaly do nich

hořící svíčky a hotová díla odnášely na chodník podél hlavní komunikace. Od stánku Na Otočce až k expozici surikat se vinul had blikajících duchů, z nichž pak jury vybrala deset nejstrašidelnějších. Vyhlášení vítězů a představení jejich dýní se odehrálo na pódiu nad Dětskou zoo. Aktu předcházela hudební produkce Lucie Dobrovodské se skupinou Paka, při níž zazněly písně převzaté i vlastní, a magické vystoupení kouzelníků ze zábavního parku Vida science center, kteří předvedli spektakulární kouzly se suchým ledem a vypustili balon naplněný horkým vzduchem, který se vzápětí snesl mezi diváky na zaplněném hledišti. Poté skupina strašidel bloudících po pódiu představila oněch deset vítězných dýní. Jejich tvůrci,

i když si dýně mohli odnést domů, zanechali je na místě, aby si jimi mohla zoo vyzdobit svůj areál. Vyvrcholením programu na pódiu byla světelná show skupiny Magnis.

Během strašidelného pozdního odpoledne i začínajícího večera návštěvníci potkávali záhadné postavy s loučemi, naslouchali výkladu chovatelů u expozic surikat, pand červených, lachtanů medvědích, medvědů kamčatských, lemuru kata a varana komodského. Občerstvit se mohli například v Africké vesnici, kde se mj. podávala káva sklizená, pražená a balená v africké Ugandě podle regulí fair-trade. Pracovníci Ekostřediska Hlídky, které je od letošního července součástí Zoo Brno, nabízeli zdravou stravu v usedlosti lovce kamčatských medvědů. Ke grilovaným dýňovým lahůdkám přidávali úsměv a také informace o tom, jaké atraktivní programy pro smysluplné trávení volného času jejich centrum nabízí především rodinám s malými dětmi.

Halloweenské oslavy se konaly pošetí a zdá se, že u Brňanů stoupá jejich obliba. Návštěva zešeřelé zoologické zahrady s nasvícenými expozicemi, proscená nádechem tajemna a s možností vlastního kreativního výkonu, zřejmě láká. Na Svátek dýní se v zoo objevuje stále více lidí, tentokrát jich přišlo přes tři a půl tisíce. O tom, že jde skutečně o neobvyklý zážitek, svědčí například reakce jedné mladé návštěvnice. Když rodiče pobízeli dceru, aby už tu dýni konečně dotvořila, vzdýř se rodina musí ještě dnes vrátit domů, asi třináctiletá dívka, zabraná do dlabání, nadšeně prohlásila: „A proč bychom tady nemohli být až do rána?!“ (red)

Někteří „dlabáč“ stihli dohotovit dílo ještě za denního světla

Strašidla na pódiu ukazují vítězné dýně

Lední medvědice Cora porodila další mládě

Lední medvědice Cora, která už úspěšně odchovávala čtyři potomky (dvojčata narozená v roce 2007 a 2012), porodila 21. listopadu 2015 další mládě. Na svět je přivedla ve 3.40 hod. ve výběhu, novorozeně ihned odnesla v tlamě do brlohu a zůstala tam s ním. Otec mláďat, samec Umca, byl už od začátku října od samice oddělen v sousedním záložním výběhu.

Poté, co medvědice porodila, byla návštěvní trasa kolem expozice uzavřena, aby samice s mládětem nic nerušilo. Kamera přenášející obraz i zvuk z brlohu na webovou stránku Zoo Brno ukazuje medvědici ležící na boku, zády k objektivu. Mládě, které si přidržuje na hrudi, vidět není. Je však slyšet charakteristický zvuk doprovázející sání mléka. Samice je stále s mládětem, z brlohu nevychází, i když má průchod do výběhu pořád otevřený. Pokud bude odchov probíhat úspěšně, Cora brloh poprvé opustí – a ukáže se návštěvníkům i s mládětem – přibližně v polovině března. (red)

Letošní mláďata vikuní. Obě naše chovné samice rodí pravidelně každé jaro od roku 2012

Alpaky a vikuně se opět rozmnožily

Ve výbězích vikuní (*Vicugna vicugna*) a alpák (*Vicugna pacos*), umístěných u hlavní návštěvní trasy, přibýlo v srpnu a září tohoto roku celkem pět mláďat – alpákám se narodili tři samečci, vikuním sameček a samička. Oba druhy rodí v zoo ve výbězích a návštěvníci mohou vidět příchod mláďat na svět na vlastní oči.

Vikuně jsou v naší zoo od roku 2009, letos se rozmnožily počtvrté. Chovnou skupinu tvoří samec a dvě samice, u umístění odrůstajících mláďat rozhoduje koordinátor Evropského záchranného chovu,

kteří sídlí v Zoo Curych. Domovem vikuní jsou andské náhorní plošiny ve výškách 3 500–4 800 m n. m. v Peru, Bolívii, Ekvádoru a Chile. Vikuně mají nejjemnější srst ze všech obratlovců a ceněna je i jejich kůže, proto byly v minulosti téměř vyhubeny. Dnes je však většina populací chráněna, v rezervacích žije, někdy i polodivoce, kolem 350 000 jedinců.

Alpaky chováme od roku 2005. Jejich skupina se skládá z tří chovných samic a jednoho samce, jehož po určité době obměňujeme, aby genetická diverzita chovu neklesala. Alpaky byly vyšlechtěny

z vikuní pro maso a především pro srst. Vlákno z této srsti, která má mnoho přirozených barevných odstínů, se používá pro výrobu pletených i tkaných textilií. Alpaky jsou zdrojem obživy pro mnohé rodiny v Andách, zájmové chovy však dnes vznikají po celém světě. (red)

Nekuřácká zoo

V souladu s rozhodnutím městské rady brněnská zoologická zahrada výrazně omezila kouření v areálu na Mniší hoře.

Od 1. ledna 2016 si mohou návštěvníci zoo zakouřit pouze na čtyřech speciálně upravených místech, která se nacházejí mimo pavilony a jsou dostatečně oddělená od stravovacích zařízení či dětských koutků, hřišť či atrakcí. Současně s úpravou návštěvního a provozního řádu a doplněním informačního a navigačního systému bylo nutné provést terénní úpravy, vysadit zeleň, nová místa vymezit nízkým dřevěným oplocením a vybavit stoly, lavičkami a popelníky. Kuřácké koutky návštěvníci naleznou pod terasou restaurace U Tygra, poblíž expozice manula, u pavilonu Exotarium a v Africké vesnici. Postupně vzniknou další tři kuřácké koutky. (red)

Srst alpák vykazuje mnoho barevných odstínů

Kosmany zakrslé chováme nepřetržitě od konce devadesátých let

Zoo Brno chová čtyři druhy drápkatých opic

Drápkaté opice (tamaríni, kosmani, lvíci a kalimika) jsou menší primáty z čeledi kosmanovitých (*Callitrichidae*), žijící pouze v tropech Amazonie či Střední Ameriky. Úzce jsou vázány na specifické podmínky deštného lesa, který rychle

mizí, protože jej lidé mění v zemědělskou půdu. Drápkaté opice jsou také velice oblíbené u chovatelů na celém světě a často bývají odchyťovány pro nelegální obchod. To vše z nich činí jednu z nejohroženějších skupin živočichů.

Při pohybu v korunách stromů jim pomáhají drápky na prstech, jen palce dolních končetin nesou plochý nehet. Většinu času tráví při vyhledávání potravy. Ze škvír v kůře, z trsů epifytů či z dutin kmenů dobývají mizu, pryskyřici, bezobratlé i drobné obratlovce, živí se i ovocem, květy, nektarem.

Zoo Brno chová čtyři druhy drápkatých opic, dva z nich nepřetržitě od přelomu 80. a 90. let. Tamaríni žltoručí (*Saguinus midas*) jsou nyní

k vidění u nástupní stanice zoovláčku. Expozice obydlená čipernými opičkami, které chvíli neposedí, vždy zprjemní čekání na spoj odjíždějící v půlhodinových intervalech. Kosmany zakrslé (*Cebuella pygmaea*) najdeme v pavilonu Tropické království, kde se jejich expozice nacházela už v roce 1998, když byl pavilon otevřen pro veřejnost.

V další z ubikací tohoto pavilonu, také vybavené venkovním výběhem, mohou nyní návštěvníci spatřit tamaríny pinčí, jejichž dřívější chov v naší zoo skončil v 90. letech. V současné době držíme samce, jehož jsme v roce 2013 dovezli jako roční mládě ze Zoo Hodonín, a samici, která v témže roce přicestovala ze Zoo Göttingen v Německu, kde se narodila roku 1994. Tamarín pinčí (*Saguinus oedipus*) je 20 až 25 cm dlouhý a jeho váha většinou nepřesahuje hranici 450 g. Z temene hlavy mu vyrůstá vějíř dlouhé bílé srsti, která v klidovém stavu splývá. Při ohrožení ji tamarín vztyčí a postaví se na zadní končetiny, aby vypadal větší. Žije v nevelké oblasti na severovýchodě Kolumbie, obývá deštné lesy, ale i sušší opadavé a sekundární lesy. Více než 3/4 plochy areálu výskytu byly přeměněny na pastviny a tamaríni přežívají jen na několika málo izolovaných zbytcích původního biotopu. Jejich počty klesly také po odchytech (i pro medicínský výzkum), divoká populace se odhaduje na 2 000 dospělých jedinců (v zajetí nyní žije více tamarínů pinčích než v přírodě). Tamarína pinčího vede Červený seznam IUCN jako druh kriticky ohrožený (kategorie CR).

Z drápkatých opic chováme nejkratší dobu lvíčky zlatohlavé, o nichž pojednává článek na následující straně. (red)

Tamarín pinčí

Tamaríni žltoručí

Lvičky zlatohlaví přežívají ve zbytcích původního pralesa

Lvičky zlatohlavé (*Leontopithecus chrysomelas*) chováme od roku 2014, kdy jsme ze Zoo Wuppertal v Německu dovezli dvě samice, narozené v letech 2005 a 2007, a umístili je v budově terárií sousedící s pavilonem Tropické království. Obývají tam, v sousedství expozice varana komodského, expoziční ubikací, která je spojena s venkovním výběhem tunelem z drátěného pletiva, dlouhým asi 15 m.

Obličej lvička zlatohlavého lemují husté a dlouhé zlaté až oranžové chlupy připomínající lví hřívu – při vzrušení ji opička naježí. Zlatavé jsou i ruce a ocas, ostatní srst je hnědočerná. Lviček zlatohlavý dorůstá do délky asi 30 cm, o něco delší má ocas a váží kolem půl kilogramu. Žije ve zbytcích deštného lesa na atlantickém pobřeží brazilských států Bahia a Minas Gerais. Jeho roztržitý areál zasahuje maximálně 150 km do vnitrozemí a zabírá přibližně 19 000 km², což je plocha menší než 5 % původního souvislého habitatu, který dříve zabíral celou jihovýchodní Brazílii. Největší volně žijící populace, odhadem asi 400 až 450 jedinců, se nachází v rezervaci Una Biological Reserve v jižní Bahii.

Vedle ztráty přirozeného prostředí doplatili lvičky zlatohlaví i na svůj neobvyklý vzhled, který, podobně jako i u ostatních druhů lvičků, zapříčinil, že se stali oblíbenými domácími mazlíčky a lidé je hojně odchytávali. V polovině minulého století z přírody téměř vymizeli a zachránit divokou populaci umožnilo až vypouštění jedinců odchovaných v zajetí.

Lvičky zlatohlaví ve venkovním výběhu

Lviček zlatohlavý ve vnitřní expozici

Mezinárodní nevládní tým, složený z vědců a ochranářů především z USA, založil v roce 1983 dlouhodobý program záchran lvičků zlatohlavých a do roku 2000 vypustil na chráněném pralesním území 153 jedinců, z nichž se sedm narodilo v divočině (byli

to lvičky zabavení pašerákům) a 146 v zoologických zahradách, jež disponují dobře řízenými programy chovu lvičků zlatohlavých i početnou populací založenou ze zvířat zabavených nelegálními obchodníky. Zoologické zahrady udržují genetickou rezervu, která může kdykoli posílit populace žijící v přírodě. Mezinárodní tým záchraně programu se rovněž zabývá výzkumem vrozeného chování lvičků zlatohlavých, sestavuje vzdělávací programy šířící mezi brazilskou veřejností osvětu zaměřenou na informace o významu zachování Atlantického deštného lesa a ve spolupráci s brazilskými ochránci vysazuje koridory spojující izolované biotopy lvičků. Prales, který lvičky zlatohlaví obývají, je přitom nadále silně fragmentován, jeho zmenšování pokračuje.

Červená kniha IUCN řadí lvičky zlatohlavé mezi ohrožené druhy (kategorie EN). Obchod s nimi podléhá nejpřísnější regulaci CITES 1 a vývoz každého jedince tohoto druhu do zahraničí schvaluje brazilská vláda.

(red)

ZOO
BRNO

Úspěšný nový rok

2016

svým příznivcům i všem lidem dobré vůle

přeje Zoo Brno